

דף ט.

עין משפט א.ב.

חור"מ סימן לו פעיף א

א. עדים ^א שנתכוונו כולם להעיד בשעת מעשה, ונמצא אחד מהם קרוב או פסול, עדותם ^ד בטלה.

ואם היו עדים כשרים אחד נתכוון וא' לא נתכוון ^ה גם מי שלא נתכוון להעיד, מצטרף להעיד למי שנתכוון.

ג. ממשנה מכות דף ה' ע"ב ורמב"ם בפ"ה מעדות. ואפי' מאה, ונלמד מהפסוק ע"פ שניים או שלשה עדים להקיש שניים לשלושה מה שנים נמצא אחד מהם קא"פ עדותן בטלה אף שלושה וה"ה מאה, ודוקא נתכוונו כולם להעיד וראו כאחד. ש"ך. והיינו שהראו שנתכוונו כגון שהתרו בו, סמ"ע ס"ק ג' משו"ת הרשב"א. ובודקים אותם, כשראיתם, להעיד באתם, או לראות באתם. ובכלל לפני שנדע אם יש קא"פ בודקים אותם כנ"ל, דאם אחר שנודע שיש קא"פ חיישין שמא ישקרו ויאמרו הקא"פ להעיד בשביל לבטל כל העדות. כ"כ הסמ"ע מרמב"ם והשו"ע, אבל מהטור ורש"י משמע ששואלים רק לקא"פ אחר שנודע עליהם, וכתב הסמ"ע דהעיקר כהטור ורש"י. אבל הש"ך כתב דגם לכשרים שואלים, וכתב הביאורים דלדעת הש"ך גם בכולם נתכוונו להעיד נתבטלה העדות, אפי' לא העידו הפסולים בבי"ד. ובקא"פ, ונתכוונו הכשרים ולא נתכוונו הפסולים, אפי' העידו תוכ"ד כשר, כיון שלא היה צירופן שווה לש"ך, ודלא כהסמ"ע. נתיבות ס"ק ג'. וכתב הנתיבות בס"ק ב' דאשה וקטן וגוי אין להם דין קא"פ לענין זה.

ד. והרמ"א הוסיף דאפי' לא ידעו זה מזה שאחד קרוב או פסול עדותם בטלה, ותימה דילמא הרמב"ם כרי"ף דאם לא ידע הכשר בקרוב לא נפסל הכשר, ומה שכתב הרמ"א זו דעת התוס' במכות דף ו' ע"א. וע"כ הגיה הסמ"ע ברמ"א שצריך לומר ההג"ה זו אחרי שיטת הרא"ש שהיא דעת התוס', או בדוחק, שהכוונה דאם הפסול לא ידע בכשר, כשר, אבל אם הכשר ידע מהפסול, בכה"ג גם לרי"ף, פסול.

ונמצא אחד קא"פ שהעדות בטלה. דוקא כשידוע בעדים כשרים, שהפסולים היו שם בשעת ראיית העדות, אז אמרין מסתמא להעיד באו, אם לא שהם אומרים שבאו רק לראות, אבל אם אין ידוע לנו כלל ע"פ עדים כשרים, שהיו בשעת ראייה, קרובים או פסולים, אין הקרובים נאמנים לומר שהיו שם בשעת ראייה והתכוונו להעיד על מנת לבטל העדות. עיין נתיבות ס"ק ד'.

ה. אבל אינן יכולים לכתוב שטר על כך, אע"פ שראו הקנין וסתם קנין לכתובה עומד, הואיל ולא הזמינם לשם עדים לכך, והוא מתשובת הרשב"א סי' אלף וע"ג הביאו הרמ"א.

א. ב. ויש אומרים שאפי' כיון לראות כדי להעיד אינו פוסל אלא א"כ בא לבי"ד ג"כ להעיד, דתרתני בעינן כיון לראות להעיד, ובא לביה"ד והעיד.

ולדעת הרמ"ה דבר אחד מצרפם, אם כווננו בשעת ראיית המעשה, או בשעת הגדת העדות בתוכ"ד.

ג. שטר ז' שחתם עליו עד פסול ונתבטלה כל העדות, אם העדים הכשרים זוכרים העדות ע"י ראיית השטר, יכולים לחזור ולהעיד בבי"ד, ובי"ד יכתבו עדותן, וחשוב שטר.

ד. א. אם חזמין התובע או בעל דבר, עדים כשרים, ועמדו שם קרובים ופסולים, אפי' נתכוונו להעיד, וגם העידו, לא נתבטלה עדות הכשרים.

ו. וס"ל להרא"ש דתרתני בעינן, שאם לא כן תמיד העדות בטלה, או ע"י שקרוב יכוון בשעת המעשה להעיד, או אפי' לא כיון יבא להעיד בבי"ד, אבל לעשות שני דברים לא חיישינן. והחולקים, נראה דס"ל דאין זה הוכחה שהרי המגרש או המקדש או בשאר דברים יכולים להזמין עדים כשרים ואז לא יפסול הפסול או הקרוב בכוונתו להעיד. כ"כ בסמ"ע ס"ק ו'.

ועיין בסמ"ע בסימן מ"ה סעיף י"ג דממנו נשמע שמר"ן המחבר פסק כהי"א דבעינן תרתי, ובסמ"ע שם ס"ק ל"ד. אבל מדברי הש"ך לא כן הוא, כ"כ בפעמוני זהב.

ז. דוקא חתומים ולא בהעידו בבי"ד, שאם העידו בבי"ד בע"פ עם הפסולים כבר נפסלו כ"כ הסמ"ע ס"ק כ'. ובתשובת רע"א בסי' קע"ט מסופק במודה במקצת ובאו ג' עדים שחייב הכל, ואחד מהם קרוב או פסול דעדותן בטלה, די"ל דמ"מ חייב לשלם הכל דיש בזה מחוייב שבועה ואינו יכול להשבע שביה"ד אין מניחין למודה במקצת זה להשבע, דמיד יבאו ב' עדים הכשרים שגם הם יודעים שחייב הכל ויפסלו אותו. ואם נשבע יכולים הכשרים לחזור ולהעיד לבדן, שכאן אין מעידין על אותו דבר שהעידו כבר, אלא מעידים דבר אחר לפסול אותו, ונשאר בצ"ע.

ח. ודוקא ביי"ד, ולא הם עצמם יכתבו, כמ"ש בסי' מ"ה, ועיין בש"ך ס"ק י"ג ובסי' מ"ה ס"ק כ"ה. שהעדים כבר עשו שליחותן במה שהעידו לפני כן.

ט. ואפי' אם לא הזמין אותם בשם, אלא אמר לרבים בשעת מעשה שניים מכם תהיו עדים, הוי הזמנה לכשרים. סמ"ע. וכתב הש"ך דנכון להזמין עדים בשעת קידושין.

א. ה. המחירים על כל מי שיודע לו עדות שיבא ויעיד, 'והעידו כשרים ופסולים, לא נתבטלה עדות הכשרים, שלא הייתה כוונתו אלא בראוים להעיד.

דף ט:

עין משפט ב.ג.

ח"מ סימן לד סעיף כה. כו

כה מ. אין אדם נפסל בעבירה כ"פ עצמו אלא ע"פ עדים שיעידו עליו, שאין אדם משים עצמו רשע. ומ"מ ל אין עושין אותו עד לכתחילה.

* וכן אין עד נפסל ע"פ מ קול וחשד בעלמא, כגון מי שחשוד על העריות שרגיל להתייחד עמהם, וקול יוצא עליו, כשר לכל עדות, חוץ מלעדות אשה

כו מא. לזה שהעיד שפלוני הלוח לו בריבית, הוא ועד אחר עמו מצטרפין לפוסלו, דפלגינן דיבוריה. וכן ברבע אותו לאונסו, או לרצונו, או בא על אשתו, או על שורו, הוא ואחר מצטרפין לפוסלו. וה"ה

י. היינו אפי' לדעת המחבר בסעיף א' דבצירוף ראייה לחוד פוסל כשהתכוון להעיד, מ"מ כאן שהטיל חרם אין צריך לשאול אותם אם כוונתם הייתה להעיד, אא"כ באו אח"כ מעצמן לביה"ד. כ"כ הש"ך.

כ. סנהדרין דף ט' מימרא דרבא. שאדם קרוב אצל עצמו. סמ"ע ס"ק נ"ט.

ל. היינו שאין מוסרין לו להיות עד, כ"כ הש"ך אבל אם כבר העיד כשר. ועיין לקמן בסי' צ"ב סעיף ה'.

מ. אפי' קלא דלא פסיק כ"כ במשרים ודלא כרשב"א. נתיבות ס"ק כ"ז.

נ. עיין ביו"ד סי' קי"ט, ועיין באבן העזר סי' מ"ב, ובח"מ שם בס"ק ט"ו.

ס. סנהדרין דף כ"ה. וכתב בסמ"ע בס"ק ס"ג בשם המרדכי דבמקום שצריך להוסיף טעם, או מילתא דלא שכיחא, לא פלגינן דיבוריה. ובס"ק ס"ד הביא מרשב"א דאם אמר אני זניתי עם אשתך בזה לא פלגינן, אבל אם אמר אשתך זינתה עמי, פלגינן ע"ש.

ע. ובזמן הזה שלא סוקלין, אין סוקלין גם השור, ומ"מ נאמן לסקול שורו של עצמו דלגבי ממונו אין אדם קרוב. גמ' וסמ"ע ס"ק ס"ה.

פ' נגזל על הגזלן ז' ובלבד שלא יהיה לו הנאה מעדותו.

ט. ונגזל אחרי שתבעו לגזלן ונשבע לו, מצטרף לפסול אותו לדעת רבינו יקר בטור, אבל להרשב"א ההיפך דאחרי שנשבע לו נפטר, והתורה האמינתו. והש"ך בס"ק כ"ח העלה דהעיקר כמו רבינו יקר. ועוד הסיק דהיכא שהוא נוגע, חיישינן שבשביל עצמו העיד ולא פלגינן, ע"ש.

ז. מרדכי בפ' זה בורר, וכתבו הסמ"ע והש"ך דבעינן שלא תגיע לו הנאה ללוה מזה דהיינו רווח של ריבית, דא"כ הרי הוא נוגע, ובזה לא שייך פלגינן דיבוריה. ומהרמב"ם יראה שחולק שגם בנוגע אמרינן פלגינן, כ"כ הסמ"ע. אבל הש"ך הסכים למרדכי וכתב שגם דברי הרמב"ם יש לפרשם כן.

ועוד כתב הסמ"ע דבלוה שהעיד שפלוני הלוח לו בריבית היינו אפי' אמר שנתן לו הריבית פלגינן דיבוריה, והש"ך חולק וס"ל דדוקא כשאין לו הנאה בעדותו ועדיין לא נתן הריבית. נתיבות ס"ק כ"ח.